

# TAŞPINAR

Sayı : 30

19 - Nisan - 1935

10/5/1935

## İÇİNDEKİLER.

23 Nisan.

Türk Çocuğuna.

Ulusal Milli Seferberlik.

Küçük Kahraman Kaya.

Mekteplerde İnzibat.

\*\*\*

Y. Mazhar Âren.

Nazım Turunç oğlu.

Hidayet Kızıldemir.

Müyesser Ulusoy.

Edip Âli Gökpinarın Afyon'un ünlü Ozanı Abdurrahim ve Rıfki Melül Meriç'in Bolvadin, Çay ve İshaklı'da Mezar Taşları hakkındaki yazıları yazı çokluğundan gelecek sayıya kalmıştır.

### ABONE :

Seneliği [ 120 ] kuruş. Abone için Halkevine müracaat edilmelidir.

İmtiyaz sahibi : Ahmet Sami

Neşriyat müdürü : Sami

Basıldığı yer: Doğan Matbaası - Afyon

# TAŞPINAR

Cilt : 3.

Sayı.30.

Her ayın ondokuzunda çıkar.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

19 Nisan. 1935.

Taşpınar Başında :

## 23 NİSAN.

OSMAN FERİT SAĞLAMIN  
TÜRK TARİH KURUMUNA  
ARMAĞANIDIR

23 Nisan on beşine girdi. 1920 de 23 Nisanı yaşayanlar, onu ileride yaşatacakları kutluyorlar, en değerli armağanlardan birini onlara verdikleri için.. mutluyuz, çok mutluyuz, çocuklarını dipli köşeli kayırarak gözü ardında, kalmayan babaların iç genişliğini duyuyoruz. 23 Nisanın ıssılarına demiryollarile, fabrikalarile, yeni şehirlerle, Ankaraları, İzmirlerle bayındır bir yurt veriyoruz. Onlara toprak altından kurtarılmış; temiz, arınmış, öz bir dil veriyoruz. Aydınlanmış, köklü bir tarih veriyoruz. Yaylalar, dağlar, ovalar nehirler, denizler veriyoruz. Biz bu değer yetmez varlıklar için kanımızı harcadık. Onlar kafalarının ışığıle bunları uğuracaklar Türkü acuna tanıtın Atatürkün yolunda, tarihin güç yetiremediği çağlarda olduğu gibi, tarihin erişen çağlarında da medeniyetin en ön sırasına sürecekler. Acuna ilk yaşayış hocalığını yapan Türk, 23 nisanın çiçekleri altında sakladığı meyvelerle yine dünyaya medeniyetin son ilerileme süratinin tadını duyuracak Bu günün çocukları sevinin, dünyada hiç bir nesil sizin bulduğunuz evreni bulamadı. Hiç bir nesil kendinden evvelkilerden bu kerte değerlerle varlıklar alan hayata karışmadı.



## Çocuk Haftası İçin

# TÜRK ÇOCUĞUNA..

Yusuf Mazhar Âren

Yaratılmışların en güzeli insan, insanında en sevimlisi çocuktur.

Çocuğun şiir tarafını görmeyen çocukluğunu aklına getirüpte ondaki şiirleri tanımayan var mıdırki? Çocuğun her yanı şiirdir!

Çocuğu sevmiyen, çocukluğa aşık olmayan, ona yüreğinden hağlanmayan, onun için gönlünde tatlı titremeler duymayan varsa insanlıktan dışarı, insanlıktan duyumsuz olandır.

Çocuğa tapmaz onu sevmez görünenlere yabani hayvanlar dememek için gizli tapan, ve içinden seven deyeceğiz... Hemde öyledir....

Yaratılmışların en güzeli insan, insanın en sevimlisi çocuk olduğu gibi medeniyetin temel taşı da odur... Antropoloji ve sosyoloji ilimlerinin ortak araştırmalarında insan sürülerinden, kulübelerin, kentlerin çıkması yavru aşkıdan - çocuğun barınması, yetişmesi için beslenen istekten - başka şey olmadığına varılmaktadır.

Medeniyet - işte böylece başlamış - çocuğun sığındığı evde, evin barındığı köyde doğmuş ve temellenmiştir.

Medeniyetin temel taşı olan çocuk değil midirki o büyük sarayın bulutlara kadar yühselecek çatısını kuracak? Sahibi olduğumuzu sandığımız acundan göçdüğümüz zaman yerimizi tutacak?

Benimsediğimiz ilimlere, başladığımız işlere varis olacak? O değil midirki bizi - ayrıldığımız tatlı candan sonra güzel dünyada yaşatacak?...

- Materyalistlerin bazen "Posta romanı", deye alay etmeğe özindikleri - çocuk yetiştirmek sevdası ne kadar mübarektir! Bilirmisiniz,...

Refailin tabloları... Sinanın abideleri... Betofenin melodileri -- Büyük tanıdığımız, büyük dediğimiz dahilerin o eserleri ilim için, sanât ve medeniyet için birer kıymettir... Buna kim itiraz edebilir?...

Fakat en büyük kıymet Refailin, Sinanın, Betofenin kendisidir ve onlar eserlerinden daha kıymetli birer eser - bir ananın, bir babanın, bir mürebbinin eseri - dir. Bir düşünelim; Şimdi şeref

kime aittir?. Zamanın milyonlarca insanlar üzerine mütemadiyen yıkılan topraklarının altında bunların çürümemelerinin sebebi nedir?

Yaratılmışların en güzeli insan ve insanların en sevimlisi çocuk ise Acunda en iyi eser yapmak ve bırakmak çocuk yetiştirmekten başka şey olamaz...

Bir çocuk - bazan başlayan mimarın bitiremediği bir abide gibidir - bir neslin oğlunda, torununda, uç torununda eser kemalini gösterir.... Buda gine baba, dede, dip dedenin eseridir....

Eğer insanlar - hudkâmlık, hudbinlik hislerine kapılanlara sözü yok - çocuk yetiştirmekteki kıymeti, ehemmiyeti, zevki, büyüklüğü anlarlar, ve dilerlerse pek yüksek fazilete varırlar; çocuklara: İyi örnek olmak üzere iyi gidiş (\* )

İyi ten ve can vermek için iyi yaşayış, gerektir.... İnsanlar yalnız bu gerekliliği anlamış olsalar ahlâkın en yüksek basamaklarına çıkarlar.....

Aile içinde evladlar ve her yerde çocuklar dolayısıyla üzerimizde duyduğumuz bağların gidişlerimize bizi takım takım fenalıklardan nasıl ayırdığını hiç düşünürmüyüz?..

Çocukları sevmek ve çocuğa kıymet ve ehemmiyet vermek derecesi insanlarda insanlığın mevkiini, ahlaki kıymetini tayin eden bir ölçüdür....

Lakin her nazik, her ince, her mükemmel şey gibi çocukta zaifdir... Makûs, menfi, muhrup tesirlere mukavemetsizdir.... Onda yokluktan başlayan ruh, hiçlikten başlayan zekâ, - irade, azim, cesaret, tefrik, mukayese, tercih hissi ve melekeleri - muhitin, mürebbinin ve bazen - muhit ve mürebbi tarafından kötü veya

(\* ) Burada çocukluğuma ait bir hatırayı tekrarlayarak terbiyecisi ( Selim Sırrı ) nın namını hürmetle anacağım: O, sütlücedeki askeri mühendis mektebinde okuyan bir körpe delikanlı, ben on üç yaşında bir çocukdum. Onu akrabasından birinin evinde bir samimi bandede - zamanın moda meselesi olan - dreyfûs bahsi açılmıştı....

Ev sahibinin yaşıtım oğlile beraber bizde bu bahsi alaka ile dinleyorduk.. Bahsin sonunda ( dreyfûs ) ismile basılmış olan kitabı okumak için istediğime ev sahibinin - Sen onu anlayamazsın... Şeklindeki cevabından belli olacak kadar bozulan Selim Sırrı:

Niçün anlamasın?... Kitabda onunda anlayacağı yerler vardır. ( Bana dönerek ) O kitabdan bende de var... Demiş ve o akşam kitabı ben çocuğa yollamıştı.

Üzerinden otuz seneden fazla zaman geçen bu hadisenin ruhumdaki izlerinin daha dün açılmış gibi yep yeni kalması benim üzerimde yaptığı tesirin derinliğini gösterir... Selim Sırrının bir sözle bende uyandırdığı nefsi itimadı beni bütün hayatımda cesaretlendirmiştir.

eyi hazırlanmış bir vasatta inkişaf eden - tesadüfün tesirile uygun bir şekil alır.

Çocuk yetiştirmek bu sebeble güç ve güçlük sebeble mükemmel insan azdır....

Her sayıs az çok at, her çoban az çok koyun yetiştirmekte muvaffaktır... Fakat her insan çocuk yetiştirmekte bir sayıs kadar, bir çoban kadar - hatta bunların yarısı kadar - muvaffak ola bilmiş olsa acun başka acun olur ve hayat başka akış biçimi alır.

Çocuk at, koyun, ağaç ve çocuk tablu, bina, ses değildir... Çocuk bunların hepsinden karışık bir iş, hepsinden nazik bir şeydir.... Mükemmel bir çocuk yetiştirmek - bir insan için - büyüklüğü ile öğünülecek bir eser yapmaktır.... Öyle bir eserki ilk hayranı eserin kendisidir ve başka hayranada lüzum olmaz.

\* \*

Kendileri zavallı olan anaların - sevki tabii kokan - şefkatin-den başka kucak bulamayan çocuklar geçen yüz yıllarda - ırkın seciye olarak yalnız tabiatın verdiği kıymetin tışında - her şeyden mahrum, ham ve yoz böyürler - umumiyetle değilse de - çiğ ve yobaz olurlardı...

- Bu kakikat korkunçda olsa itiraf edilmelidir -

Çocuk medresede kendinin değil ahiretin adamı yapılır hayatın ışıklarını görmeyecek kadar körletilir mektebde de kendisinden, yurdundan vaz geçirilüp padişahın uşağı yapılırdı....

Medrese - büyük efsunile - içine gireni tamamen eritmiş ve mektebde - ilmin aralıklarından sızan nurlardan - pek azda olsa uyanan olmuştur..,

Türk dirilişinde - Basü bedelmeyinde - Atatürkün inkılâbı, kendileri zavallı olan analara - sevki tabii kokan - şefkatlerini ilimle, hukukle kuvvetlendirecek bir yükseklik vermek ve yıkdığı medreselerin arkasında kalan loş mekteplere bir aydınlık sindirmek - ırkının büyüklüğünü gine isbat eden - Türkün yavrularına bir yeni ilim ve bir yeni ahlakla yetiştirüp medeniyet tarihine harikalar yazdırmak yolundadır....

Bu ülkünün bir semboli olan çocuk bayramını yavrularımıza kutlularken istikbalimizin sahibi ve her şeyimizin varisi olan bu ( Kıymetler ) e riayet etmeğe, muhabbet etmeğe, hizmet etmeğe her kesi çağırarak, bunun herkesin borcu olduğunu hatırlatmakla dileğimizi yerine getiriyoruz.

Yurdumun Gençlerine:

## Ulusal ( Millî ) Seferberlik

II

Nazım Turuncu oğlu

Geçen yazımızda ulusal seferberliğin nedemek olduğunu anlatacağım demiştim. İşte bu yazımda çok çetin olan bu işi kısaca aydınlatmağa çalışacağım. Büyük savaşa uluslar eski bildiğimiz ve fakat çok büyük hazırlıklı seferberlikle girdikleri zaman bu hazırlanmış şeylerin hiç bitmeyegeğine o kadar inanmışlardırki; çelik duvarların içinde savaşı uzun seneler besleyeceklerini sanmışlardı. Avrupanın batı ( garb ) cephesinde milyonluk ordular oynak usullü ( hareket harblerile ), sahra muharrebelerile ilk çarpışdıkları zaman bitirime ( neticeye ) çabuk kavuşulacağı duygusu sarsılmamış, belki sağlamlanmışdı. Fakat aradan çok geçmedi, ne kadar yanıldıklarını iki taraf da anladı. karşılıklı kuvvetler tevazün edince yere gömüldüler. İlk günler yalnız kazma kürekle başlayan bu gömülüş gün geçtikçe beton ve çelikleşiyordu. Nihayet o hale geldiki; yer altında elektirik, su tesisatlı, tiyatro ve sinamalı kocaman kışlalar bile yapıldı. Bunun isminde ( mevzi hârbi ) denildi. Karşılıklı gömülen ve yerleşen ordular birbirlerini bu yer altı kalelerinden çıkarmak ve alt etmek ( mağlup ) için akla hayret verecek silâhlar, çeşit çeşit toplar, alev makineleri, tanklar, tayyare ve balonlar, zehirli gazlar ve daha bir çok şeyler icat ettiler. Hiç akılda olmayan ve milyarlarca bâliğ olan yeni yeni masraflar doğmağa başladı. Hele bunların harcadıkları cep-hane, malzeme ve sair ise hesapsızdı. İşte en ufak iki misal: Avrupa savaşına küçücük bir kara ordusu ile giren İngilizler yalnız bir meydan muharebesinde 4,000,000 top mermisi yakmışdı. Ortalama bir hesapla bir mermiye 30 kilo dersek, 120,000,000 kilo eder. Yine ufak Amerikan ordusu dört saatlık bir muharebede 1,200,000 top mermisi ( 36,000,000 kilo ) yakmışdı. Bu yalnız top mermisi. Buna tüfenk cephanesini, malzeme zayıyatını insan ve hayvanların yiyeceklerini de ilâve edecek olursak tutarının ne olacağını tasarlayabiliriz.

Harbin bu isteklerine cevap verebilmek için uluslar dört elle hazırlığa koyuldular. Bunlar öyle isteklerdiki; yalnız para ile ba-

şarılmazdı. Barış zamanındaki (hazar zamanında) kurulu silâh, mühimmat ve malzeme fabrikaları bunları yetiştiremiyordu. Bunun için sanayi alemindeki diğer fabrikaları; hatta kadın tuvâlet eşyası yapan fabrikaları da askerî fabrikaya çevirdiler. Bütün yurd içi harbe hizmet etmeğe başladı. Az zamanda harbin bu istekleri yerine getirildi. Fakat çok güçlükle. İşte harb ikmâli denilen bu çalışmaya bir mısâl: 1918 Alman taarruzlarında o küçük İngiliz ordusu (100) e yakın top ve (200) e yakın da tank kaybetmişti. Bunu 14 günde ikmâl etti. Hatta 200 tank yerine 700 tank getirmişdiki büyücek bir ordunun hazaardaki top ve tank tutarı da bundan çok değildir. İngilizler bu ikmali büyük harb içinde ve milli seferberlik teşkilâtı yokken yapmışdır. Büyük harbden şimdiye kadar çok seneler geçdi. Elektrik, mâkine ve kimya asrî olan zamanımızda askerlik bilgileri çok arttı. Savaş silâh ve vasıtaları ileriledi; kudret ve kabiliyetleri yükseldi. Önümüzdeki bir savaşta milli servetler bir anda eriyecek, hele hazerden ber şey düşünülüb hazırlanmaz ve ordular arkadan beslenemezse savaş başarılmayacaktır. Yeni bir harbin ne kadar uzayacağını kat'i olarak kesdiremeyiz. Yalnız öyle tasarlanıyorki önümüzdeki bir harb çabuk bitmiyecektir. Taarruz edenin elinde nekadar kuvvetli silâh ve vasıtalar varsa müdafaa eden de o nisbetde silâh ve vasıtalarla sağlamlanmış olarak karşı koyacaktır. Yeterki bu orduların geriden ikmali başarılabilsin ve yurt içindeki kadın, ihtiyar ve çocuklar harbin sayısız sıkıntılarına karşı dayanmasını bilsinler. Bundan sonraki savaşlar dayanma, güvenme ve asab savaşıdır. Hangi taraf hâlkının asâbı kuvvetli ve hangi taraf daha dayanıklı ise o taraf zafer kazanacaktır. Bunu da yapacak olan gençlik kurumları ve milli seferberlikdir.

Büyük savaştan bu deneme ile çıkan uluslar, önümüzdeki savaşlar için nasıl hazırlanmanın gerekli olacağını çok düşündüler. Barış zamanında her şeyi hazırlamak ve depo etmek iki sebebden işlerine gelmedi: Birisi paraca olan güçlük, diğeri de teknik bakımdan olan mahzurdur. Paraca olan güçlük açıktır. Başlangıçta bu güçlüğü yeneceklerini sandılar ve silâhlanmak yarışi başladı. Fakat altından kalkamayınca birbirleriyle anlaşmak için işi diplomatların ellerine bıraktılar. Bunlar da birbirlerini aldatmak için senelerce uğraşdılar. ve hâlen de uğraşıyorlar. Silâhları tahdid

etme, taarruz ve müdafaa silâhlarını ayırmak, hava taarruzları için uyuşmak gibi mes'eleleri bir sağlama bağlamak kaykusile istedikleri gibi sayısız konferaslar, toplantılar yapsınlar; işin açık tarafı budur.

Silâhlanmak ve karşısındakinden üstün olmak sevdasile büyük devletler iktisaden berbat ve mâlen iflâs vaziyetine girdiler ve başaramadılar. Büyük ordular beslemek, bunların silâhlarını mütemadiyen artırmak o kadar çok para yerki bunun altından en zengin uluslar bile kalkamaz. Bunu bize en açık olarak gösterecek ulusların bütçeleridir. Bütçelerinin % 60 na yakın ve belki daha fazlasını harb hazırlığına ayırmış ulusları görüyoruz. Bu ise o ulusun felâketini doğurur.

İkincisi teknik bakımdan olan mahzur demişdim. Askerlik bakımından ilim ve fen her gün ilerlemekte ve bir adım daha atmaktadır.

Bu gün yapılan bir silâh, bir harp vasıtası yarın da moda oluyor. Çünkü fen bir gün sonra daha mükemmel bir yenisini meydana getiriyor. Milletlerin, ne behasına olursa olsun top, tayyare, tank, va sair harb vasıtalarını istedikleri kadar yapmadıklarının mühim sebeplerinden birisi de budur. Büyük milletlerin elinde boyle hesapsız yapılmış ve modası geçmiş top, tayyare, tank, harb gemisi ve saire vardırki; bunları satmak için yer arıyorlar. Fakat kimseyi de müşteri bulamıyorlar. Milletler bn sebebler dolayisile hâzer zamanında istedikleri gibi silâhlanamayacaklarını anlayınca bu mahzurları giderecek çareler aramağa başladılar. Evvela akla şu gelebilir. Ben harb için bir çok para ayırıyorum. Ve tehlike baş gösterince dünyanın harb piyasasından istediklerimi en son sistemlerinden alırım. Fakat maatteessüf buda bu gün için imkansız bir şekil aldı. Denizaltı gemilerinin, bombarduman tayyarelerin bu ilerleyişi karşısında önümüzdeki harblerde milletler tam bir abluka içinde kalacaklardır. Mümkün olduğu kadar hariçle alâkaları kesilecektir. Her ulus kendi yağı ile kendisini kavurmak gücünde kalacaktır. Nitekim büyük harbde Almanya ve müttefikleri bu vaziyette kaldı. Abluka hattında kaçak olarak dış piyasalardan bulunabilecek şeylerde ateş bahasına olacaktır. Almanya Büyük Harbde her şeyi kendi yurdunda yapmağa çalışırken öte tarafda Fransa bir mirâsyedi gibi ihtiyaçlarını dış piyasadan tedarik etti. Fakat sonunda gırtlığına kadar borca girdi.

O hâlde ne yapalım? İşte bu sorğuya aşağıdaki karşılıkları buldular.

1 — Yurt içinde bütün fabrikaları gözden geçirelim. Bir harb halinde bunlar en ufak bir değişdirme ile en az zamanda ne gibi bir harb fabrikası olur? Bunları kararlaşdıralım. Meselâ bir otomobil fabrikası bir tank fabrikası olacak. Bunun için ne gibi aletler ve malzeme lazımsa fabrikanın yanına hazırladılar. İbtidai malzeme nereden gelecekse onu da tesbit ettiler. Ondan sonra en son bulunmuş tank pilânı ne ise onu da kâğıt üzerine yaptılar ve kasaya kilidlediler. Yenisi bulundukca bu eski tank pilân ve prajesini yakup yenisini koydular. Bu tank için olduğu gibi mese-lâ bir çorap fabrikası da, bir çadır fabrikası, bir alkol fabrikası bir eeza fabrikası olabilecektir. Şimdi bütün devletler bu vaziyettedir. Bir harb halinde daha ilk haftasında ve hattâ daha kısa zamanda yüzlerce tank, tayyare ve saire yapabileceklerdir.

2 — İş yalnız top ve tüfek hazırlamakla bitmiyor; yiyecek, içecek, giyecek maddelerini de düşünmek lâzımdır. Yurd koruması baş gösterince bütün genç erkekler sınırlara koşacaktır. Orduyu ve geridekalan halkı giydirmek ve doyurmak lâzım. Bunun için memleket içinin zirâi, iktisadî ve sınaî hayatının durmaması, hatta aksamaması gerek. Büyük harbde cebhelerde ne kadar asker varsa geride de ondan fazla muntazam bir insan kitlesine tıbbî ordu gibi bir elden ektirilmiş, biçtirilmiş ve çalışdırılarak bu ihtiyaçlar giderilmiştir. Çünkü yukarda soylediğim gibi haricden yiyecek de alınamıyordu. İşte bunun için de çok ince düşünmüş bir kurum (teşkilat) lâzımdır. Memleketin genel (umumî) verimi göz önünde tutularak bir yerde yetişmeyen diğer bir yerden getirilmek suretile ordunun ve halkın yoksuzluğa uğratılmaması gerektir. Meselâ buğday çıkmayan yere buğdayı fazla olan yerden buğday vermek kömürü olmayan yere kömür maden ocaklarından kömür yetişdirmek gibi. Yalnız bu iş ötekinin berikinin eline bırakmakla değil, millî seferberlik teşkilâtı ile başarılacaktır. Aksi takdirde ihtikâr başlar halkın bir kısmı doyar diğer büyük kısmı aç ve sefil kalır.

Bu teşkilâtın yapılmadığı büyük harbde bütün insanların çek-diği sıkıntı ve yoksulluğu daha unutmadık. Bu işler hep hazardan tertiblenecektir.

3 — Bir savaş için milletin maddî ve manevi varlığı ortaya konacak ve ona dayanılarak zafer kazanılacaktır. Uluslar bu işleri bir çok kanunlarla tesbit etmişler ve mecburî kılmışlardır. Halk, millî seferberliğin ne demek olduğunu iyice kavratsa memleket müdaafaasının istediği her şeyi önceden hazırlar. Bir defa herkesin zengin olması ve çok kazanması lâzımdır. Eskiden fikirlerimize yer eden (aza kanaat, mütevekkil olmak, hamdolsun) zihniyetlerine dayanan tenbellik ve uyuşukluğu atmak çok çalışarak ve doğru yollardan giderek çok kazanmak, hedefe yürümek bu gün için bir zarurettir. Milletlerin yurd müdafaası ferdlerinin zorlu varlıklarına ve tükenmez servetlerine bağlıdır. Milletın kurtulması için fertler gerekirse üstüne yatdığı pamuk şilteyi, yemek pişirdiği bakır tencereyi, sıgarasını koyduğu nikel tabakasını barut ve fişek yapmak için vereceklerdir. Filânın konağı hastane olacak, ötekinin arzivesi cephanedeposu olacak, berikinin halı fabrikası da top örtüsü dokuyacaktır.

4 — Eli silâh tutan insanlar savaşa gittikleri zaman umumî hayatın ve memleket mekanizmasının durmaması için kadınlara, gençlere ve iş görebilecek erkeklere bir çok vazifeler düşecektir. Bunlara hazardan alışmak lazımdır. Meselâ: fabrika amelesi, şü-mendüferci, Şöför, hasta bakıcı, gemici, memur, itfaiyeci, polis, bekci, doktor, tüccar; esnaf..... ve saire.

Yurd müdafaasında her şeyden evvel maneviyatın kuvvetli olması; yurdseverlik ve memlekete bağlılığın hiç pürüzsüz bulunması göz önünden ayrılmamalıdır.

Maddî vasıtalar bir az noksan olabilir. Bu noksanlık büyük bir zarar vermez. Fakat maneviyat hiç bir eksiklik götürmez. Her şeyden evvel memleket müdafaasının emniyetle başarılacağına tam bir imanla inanmak ve bunun için de her nevi kudret ve kuvveti kendisinde bularak sonuna kadar asabına hâkim olmakla zafere kavuşulacağını beklemelidir. Netekim büyük harbden sonra biz türklerin istiklâl savaşı - her hususta olduğu gibi - millî seferberlik bakımından da bütün dünyaya eşsiz bir örnek olmuştur. Elimizde ne ordu, ne silâh ve nede cebhane vardı. Fakat ulu Başbuğun kudretli iradesi ve türk ulusunun kırılmaz azmi ile her güçlüğu yendik. Büyük Türk milletinin dünya içinde yüksek mevkiini alarak Türk cümhuriyetini kurduk.

# KÜÇÜK KAHRAMAN KAYA

Hidayekt Kızıldemir.

Ulus ve ulusun meydana getirdiği ordu biri diğerinin içinde olmak üzere birdir.

Gelecek savaşlarda birbirine düşman iki ulusun orduları değil' ulusların bütün ferdleri "Erkek, Kadın, İhtiyar, Çocuk,, zaferi elde etmek ve toprağını düşman kuvvatlerine çığnetmemek için bütün varlığıyla çalışacaklardır. Düşman ordularından biri diğerini yenmekle isteğini yenilemiş olan diğer ulusa yaptıramıyacaktır. Çünkü ulus var oldukça yine her zaman bir ordu meydana getirecektir.

Eskiden bir meydan savaşı ile harbe son verilirdi. Büyük harp bize gösterdi ki bir çok meydan savaşları yapıldığı halde harp kolay kolay bitmemiş ve dört buçuk sene sürmüştür.

Kurtuluş savaşında ise, Türk Ulusunun kendisinden yetiştirdiği Atatürk başa geçerek ordu yokken yep yeni bir ordu meydana getirdi. Başbuğun verdiği buyurultuları ulus ve ordu bütün gücü ile çalışarak yaptı. Neticede acundaki diğer ulusların gıpta ettiği, tarihte eski olmıyan büyük bir zafer kazandı.

Bu savaş gösteriyor ki düşman ordularından biri diğerini yok etmekle istediğini ordusu yenilmiş ulusa yaptırmıyacaktır. Ancak bir ulus diğer ulusu yok etmekle tam bir zafer elde edecektir.

Acunda diğer uluslardan çok yüksek olan Türk ulusunun küçük bir çocuğunun kurtuluş savaşındaki kahramanlığını anlatacağım:

Ben 1920 senesinde Gediz cephesinde bulunuyordum. O vakit ordunun cephanesi ve yiyeceğini kağnı arabaları taşıyordu. Bu kağnı arabalarında Kadın, İhtiyar babalar ve çocuklar sürüyor, yedekliyordu.

Milli seferberlikte hükümetlerin en büyük memurundan en küçük yazıcısına kadar, halkın en zengininden en fakirine kadar herkesin vazifesi vardır. Bilhassa gençlik kurumlarına bu yönde çok işler düşer. Biz türkler İstiklâl savaşında kadınıımıza, çocuğumuza kadar bu işde çalışdık, ulusal seferberliğin ne olduğunu çok iyi olarak başımızdan geçirerek öğrendik ve bütün acuna gösterdik.

Kışın karlı bir havada topcu mermisi yüklü bir kağnı arabasını 14 yaşında Kaya isminde bir çocuk sürüp yedekliyordu.

Kaya'nın kağnısının sağ tekerleği Yunus'lar derbendi denilen yere geldiği zaman kırılmıştı. Öküzleri acar olmıyan Kaya'nın kağnısı diğer kağnıların ardından ve bir az mesafe ile geliyordu. Hava fırtınalı ve tipili olmakla beraber akşam karanlığı da her tarafı kaplıyordu.

Kaya sesini diğer arkadaşlarına ulaştıramadığı için o geceyi kağnının kırıldığı yerde geçirecekti.

Küçük Kaya topcu mermileri ıslanmasın diye kendisini soğuktan koruyacak olan biricik örtüsü "Yorganını,, mermilerin üzerine örtmüştü. Kendisi de tipiden korunmak için kağnının altına girmişti. Bütün geceyi kağnının altında geçiren küçük Kaya soğuğa dayanamıyarak ölmüştü.

Ben ertesi günü sabahleyin, henüz güneşin ilk ışığı bu küçük kahramanın yüzünü nurlandırırken onu ölmüş olarak gördüm, ve bu küçük kahramanı kıt'atımızla selâmladık.

Türk ulusu, ulusal varlığını bütün acuna tanıtmak için düşmanla boğuşurken küçük yavruları bile böyle kahramanca çalışıyor, icabederse bu uğurda ölüyor.

Özlü ve duygulu Türk çocukları bu ulusu ve bu orduyu işte böylece daima şerefle yaşatacaklar ve onlar kendilerinden sonrakilere ve bütün acuna kahramanlık ve istiklâl aşkı için dedeleri gibi örnek olacaklardır.



Halkevimizde verilen bir konferans.

## MEKTEBLERDE İNZİBAT SİSTEMİ

Müyesser Ulusoy

Okutan

15--20 Sene evvelki terbiye ve tedris müesseseleri başlı başına bir âlem idi.. Öyle bir âlemki ne içeriden dışarıya doğru bir akış nede dışarıdan içeriye doğru bir akış ve yol olmıyan bir âlem bir müessise idi.. Yani mektepler ile hayat arasında geçilmez uçurumlar vardı. Mektep hayata küskündü hayata karşı pençere kapılarını temamilen kapamıştı...

Onun noktai nazarınca mektebin gayesi sadece çocuğu okutup yazdırmaktan ibaretti. Onlarca çocuğa küçük yaştan hayatı öğretmekte mana vakti. Çünkü hayat fena dikenlerle dolu bir yerdi. Çocuğa şimdiden bu hayatı öğretmek insafsızlık ve çocugungençliğine karşı işlenmiş bir cürüm olurdu. O nasıl olsa bir gün gelip "Gül diyarı-mektep,, inden "Diken diyarı-hayat,, ına atılacaktı binaenaleyh hayatı öğrenmekte acele etmeye lüzum yoktu.. Kazara bir çocuk harici hayatta vuku bulan bir hadiseyi soracak olsa hemen harici sizi alâkadar etmez sözü ile sustururdu. Böylelikle çocukları sorma, araştırmak kabiliyetleri körleştirildi. Asrımızın mekteplerinin umdesi ise çocuğa küçük yaştan itibaren hayata göre terbiye etmek; yani asrın medenî ihtiyaçlarına ve şartlarına göre yetiştirilmektedir.. Çünkü terbiye içtimaî muhitte doğmuştur.. içtimaî muhiti istilzam eder..

Asrımızın mekteplerinin menbaı hayattır. Mektebe hayat kapısından girilir ve çıkarılır..

Hayatın medenî şartlarına göre yetişen şimdiki fertler hayatı güllerle dolu bulacaklar.

Hayata göre terbiye edilemeyenler hayatı dikenli görmekte çok haklıdırlar karşılıklarına çıkan her mania bir diken değildir nedir? Çünkü zavallı maniyayı yenmek için hiç bir vasıtaya malik değildir... Bunun üç gün olmadan hayattan osanıp eski mektep hayatını aramakta hakkı yok mudur?.. Çünkü istidat ve kabiliyetlerine mütenasip bir meslek edinmemiştir.. Çünkü hayat intibakını temin eden ne müsbet bir fikir nede müsbet bir seciye,

itiat, irade sahibi değildir... Zavallının havaya atılmış rüzgârların emrine tabi bir buluttan farkı yoktur.

Acunun Ulusu "Atatürk,, ün önderliği sayesinde.. 13 Sene içerisinde içtimaî ve tabii muhitimizde.. başarılı inkılaplar okullarımıza da aksetmiş bu müesseselerde.. İnkılap geçirmiştir.. Mektep hayatın bir numunesi olmuş hayata kapı ve pençerelerini nihayete kadar açmıştır..

Mekteple "Hayat,,ı muallimle ebeveyn kol kola yürümesinden el birliği ile çalışmaya başlamıştır..

Çocuklarda çocukluğu tanımış; muallim hâkim mevkiini çocuğa bırakmış artık çocuk muallim etrafında değil muallim çocuk etrafında dönmeğe başlamıştır.. Çocukların ruhu kabiliyetleri ve istidatları.. ile uygun olmıyan münferit ve mücerret tedrisat yerini toplu tedrise bırakmıştır...

Yirminci asır okullarında eski fikir terbiye sistemleri değiştiği gibi çocuklara ahlaki, içtimaî seciye ve itiyat kazandıran inzibat tarzlarında değişmiştir.. Çünkü tedris sistemi ile terbiye sistemleri daima kol kola yürümek mecburiyetindedir..

Gün geçtikçe muddilleşen içtimaî hayat yalnız kuvvetli teknik sahibi gençler istemiyor. Aynı zamanda hür fikirli, müsbet kuvvetli ülkü, irade, seciye ve ahlak sahibi insanlar istiyor. Aca bu tipteki fertler yetiştiren hangi terbiye ve tedris sistemidir.

--- Âmirane inzibat mıdır? Hayır...

Pederî inzibat mıdır? Hayır...

Ancak hür inzibat, Cümhuriyet idaresi; serlf governemandır. "Serlf gouvernement,, kendi kendini idare sistemi hakim olan bir mektep harici hayata kolaylıkla intibak edebilen cemiyetin istediği ferdler yetiştirebilir.. Eski âmirane ve pederî inzibat bu günkü cemiyet hayatının istediği hür fikirli, kendi milletinin haklarını müdafaa edebilen cemiyetin menfaatlerini kendi menfaatin-den üstün tutan dürüst seciye ahlak sahibi fertler yetiştiremez. Çünkü umdesi bu asrın telakki tarzlarına uygun değildir...

Cemiyet içinde doğan, yaşıyan, ölen ferdler cemiyetin istediği tarzda manen ve bedenen, maddeten silahlanmaya mecburdur.. Aksi takdirde ölmeğe mahkumdur...

Mutlakiyet idaresi hakim olan bir milletin mekteplerinde inzibat tarzında âmirane olması pek tabiidir. Keza meşruti bir

millette de pederidir. Fakat Cümhuriyet idaresini kabul etmiş şuurlu milletin mekteplerinde de hakim olacak pek tabii olarak Cümhuriyet idaresi hur, inzibat, kendi kendini idare sistemidir. Bu gün Amerika ve Almanya gibi medeni milletlerin mekteplerinde hakim olan inzibat tarzları budur..

Ezeli ve ebedi bir varlık numunesi olan biz Türkiye Cumhuriyetinin mekteplerinde hakim olan inzibat tarzı Cümhuriyet idaresi kendi kendini idare sistemidir...

Bu gün mekteplerimiz bir Cümhuriyet, çocuklarda bu Cümhuriyetin hür bir vatandaşdır.. Her talebe kendi seviyesine kabiliyet ve temayüllerine göre serbestiye hak ve vazifeye maliktir. Budemek her ferd aynı hak ve vazifeye maliktir demektir... Çünkü tahsil karşısında müsavat demek her ferde aynı terbiyeyi vermek demek değildir. Gayri müsavata gayri müsavat muamelesi yapmak demektir... Çünkü ferd yok ferdiyatlar var istidat yok istidatlar vardır. Terbiye asırlara göre bir asırda yaşayan milletlere görede değiştiği gibi bu milletin içinde mevcut içtimai guruplara gurubu teşkil eden fertlerin kabiliyet, istidatlarına alacağı vazife ve meslek muhitine görede değişir.. Hnlâsa terbiye umumî ve hususi muhite göre de değişir. Bir tüccarla bir doktorun alacakları terbiye başka başkadır.. Yani muhite hazırlanmaları bir değiidir...

Binaenaleyh en iyi mektep ve terbiye tedris sisteminin ferdi hususiyette kıymet veren ve onlara istidat ve kabiliyetine göre inkişaf hürriyeti bahşeden tek mektep sistemi Dalton pilâni, dökroli usulü faal mektep olduğu gibi en iyi terbiye inzibat sistemide çocuğu işleterek müşahhaş ve hakikî örneklerle göre faaliyetinde bulundurarak istidat ve kabiliyetlerine göre ahlakî seciye ve itiyat kazandıran hur inzibat sistemidir.

Kendi kendini idare sisteminin esası ve tatbık şekli:

- 1 — Mektebi samimî bir aile yuvası yapmak... Talebeyi bizzat mektep idaresine iştirak ettirmek.
- 2 — Mektebde devamlı intizam ve nizamı temin etmek bunun neticesi olarak tedrisatı muntazam adımlarla ilerletmek.
- 3 — Dürüst seciye sahibi hur müstakil şahsiyetler yetiştirmek.
- 4 — çocukta vazife ve mesuliyet hislerini inkişaf ettirmek.

5 — Nefse itimat ve müşkülü kendi zekâ ve iradesile hal edebilmek iktidarını kazandırmak.. İtimat ve muhabbet bütün kalplerin kapısını açan orijinal bir anahtardır. İtimat ve muhabbet sayesinde en karaktersiz insanların bile dürüstleştiği görülmüştür...

6 — Büyük Cümhuriyetin esaslarını, icaplarını küçücük mikyasta tatbik etmek...

1 — Nasilki harici hayatta iş bölümü mevcutsa her kes kabiliyet ve istidadile mütenasip olarak seçtiği mesleğinde çalışıyorsa Büyük Cümhuriyetin küçük numunesi olan mektebde de her fert istidat ve kabiliyetleriyle mütenasip olan ferdi ve içtimai işlerde çalışır ve vazife ve mesuliyet alırlar...

2 — Mektebin sukûtini ve nizamını temin eden bütün nizam ve kaideler talebe tarafından tesbit edilir... Ve yine bu cemiyetin sükunetini ferdi ve müşterek şerefini ihlâl edenlere ceza bütün talebe yahut içlerinden intihap ettikleri bir gurup tarafından verilir...

3 — Çocuklara muhtelif içtimai teşekküllerde çalışacakları işi seçmek hakkı verilir.

4 — Her sınıf kendi sınıfına müteallik işlerden bizzat mesul olmalı.. Camların açılması, sıraların üzerine çizilmemesi her çocuğun tenefüste muhakkak çıkması.. Tedrisatın seyrine mani olmamak, sınıf eşyasının iyi muhafazası..

5 — Teşkilâta başlamadan evvel çocuklara işlerinin ehemmiyetini idrak ettirmek için münakaşalı konferanslarla işi haysiyet ve izzeti nefsi meselesi şekline sokmalıdır.. Zira işlerin ciddi telâkki edilmemesi mektebin selameti noktasından tehlikelidir..

6 — Evvelâ işe mahdut işlerden başlamak bilahire teşkilâtı genişletmek.

7 — İntihap ilk zamanlarda aleni, bilahire hafı reyle olacaktır..

8 — Eğer sınıf mevcudu fazla ise intihap devresi kısa olur. Eğer az ise uzun sürer.. Bir talebe ikinci intihap devresinde tekrar intihap edilmek hakkını haizdir... Fakat başkalarının intihap edilmesi her kesin her işde çalışması noktasından çok muvafıktır..

9 — Haysiyet divanı umum talebe arasından rey hakkı ile ve en değerli talebeler seçilir.. Haftada bir defa içtima eder. O hafta

içerisinde ceryan eden hadiseler müzakere edilir... Bu toplantılarda mektebin müdür ve muallimleri ailenin bir ferdi olmak dolayısıyla bulunurlar...

10 — İçtimaî teşekküllerin reislerinden mürakkep birde mürakabe heyeti vardı. Bu heyet mektep dahilindeki mevcut bütün gurupların faaliyetlerini kontrol eder.. İşlerinin muntazam ilerlemesini temin eder...

11 — Çocuklar ilk zamanlarda bu hürriyeti iyi kullanamayacaklardır. Böyle yapmalarıda tabii görülmemelidir. Çocuk yüremesini düşe kalka, desti yapmasını boza yapa öğreniyorsa bunuda öyle öğrenecektir... Buhususta yani çocuğun bu hakimiyeti kullanırken maruz kaldığı müşkülleri halletmek hususunda muallim çocuğa yardım edecek münasip fırsatlardan meselâ 29 Teşrinievvel Cumhuriyet bayramı, 27 İkinci kânûn Şehitler bayramı, 23 nisan büyük Millet Meclisi kuruluşu.. Belediye reisi ve Saylav intihaplarından istifâde ederek müşahhas ve canlı olarak Türk kahramanlığından, Türk Cumhuriyetinden bahsedilir. Çocuğa teknik demokrat kadar harsî demokrat bilgilerde kazandırılır.. Mensup olduğu Cumhuriyetin mefkûreleri kendisine mefkûre olarak verilir....

Bu kendi kendini idare sisteminin mektebin muhitinde ve çocuğun ruhunda yarattığı iyi hareketler şunlardır...

1 — Eski harici inzibat sisteminin doğurduğu muallimlerle talebe arasındaki zıddiyet ve husumet yerine mütekebil hürmet ve sevgi kaim olmuştur.

2 — Talebe yüzüstü, beceriksiz, dalkavuk olmaktan kurtulmuştur...

3 — Bu inzibat tarzı çocukların millî tesanüt, teşepbüs, tenkit, itimad nefsi.. Ruhî istiklâl cemiyetin menfaatlerini ferdi arzuların fevkinde tutmak gibi yüksek temayül ve kabiliyetleri inkişaf ettirir.

4 — Çecukta mesuliyet hissi uyanmış inkişaf yolu bulmuştur ve mektebde şuurlu ve devamlı bir nizam bunun neticeside tedrisatın muntazaman cereyanı temin olunur...

5 --- Muallim talebesinin kabiliyet ve istidatlarını daha kolaylıkla öğrenir ona göre muamele eder iyi randıman temin eder....

İşte çocuk mektebde bu şekillerde canlı ve sistematik bir Cumhuriyet hayatı yaşamak suretile demokrat terbiye itiyad ve iktidarı kazanmış olur. Geniş Cumhuriyete kolaylıkla intibak eder.



**10**  
KURUŞ.

YATIRIM KURUMU

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU  
Sicil No: 255.7.2/24/800110  
DERGİLER TAŞPINAR III, 25-30 (1934-1935) Markası: .MARKASIZ  
Bulunduğu Yer: Konusu:

